

ДО П'ЯТДЕСЯТИРІЧЧЯ ВИХОДУ У СВІТ „УКРАЇНСЬКОГО МАТЕМАТИЧНОГО ЖУРНАЛУ”

Розуміння значення етапних подій історії вітчизняної математики, вшанування її сподвижників є необхідною прикметою власного самовизначення і осмислення свого буття. Роковини заснування центрального математичного видання України є однією з таких визначних подій у житті математичної громадськості.

Математичні журнали — як органи наукових установ, товариств, об'єднань, — виникли на початку XIX століття. Умовно їх можна поділити на журнали загальні, спеціалізовані, журнали з окремих розділів математики та журнали із загальних питань і елементарної математики. У 70-х роках у світі було понад 250 математичних журналів. „Український математичний журнал” є спеціалізованим журналом відносно пізнього періоду розвитку математики і у недавньому минулому входив у трійку таких видань (російськомовних) поряд з „Известиями АН СССР. Серия математическая” (з 1937 р.) і „Успехами математических наук” (з 1946). Попередниками журналу в Академії наук України були „Журнал математичного циклу ВУАН” (1931 – 1933 рр.), „Журнал інституту математики АН УРСР” (1934 – 1938 рр.) і „Збірник праць Інституту математики АН УРСР” (1938 – 1948 рр.).

„Український математичний журнал” (УМЖ) почав виходити у 1949 році. Перший його номер, підписаний до друку 22 квітня 1949 р., починається статтею Б. В. Гнеденка „О некоторых свойствах предельных распределений для нормированных сумм” і містить такі праці: Д. Г. Мейзлер, О. С. Парасюк, К. Л. Рвачова „О многомерной локальной предельной теореме теории вероятностей”, М. О. Красносельський „О самосопряженных расширениях эрмитовых операторов”, Л. І. Волковський „К проблеме типа односвязной римановой поверхности”, Б. Я. Левін „О почти периодических функциях Левитана”. Другий номер УМЖ складається з чотирьох праць: це статті М. Г. Крейна, Д. Г. Мейзлера, Ю. О. Митропольського, М. О. Красносельського і С. Г. Крейна. До речі, стаття М. Г. Крейна „Основные положения теории представления эрмитовых операторов с индексом дефекта (m, m) ”, якою починається цей номер, присвячена пам'яті його учителя М. Г. Чеботарьова, а стаття Ю. О. Митропольського „Исследование колебаний в нелинейных системах со многими степенями свободы и медленно меняющимися параметрами” — перша наукова публікація автора в УМЖ. Публікації журналу дають змогу відтворити чимало подій математичного життя в Україні минулих років, коли розгортались фундаментальні дослідження і відбувалось становлення наукових напрямків сучасної математики.

До складу редакційної колегії журналу тоді входили О. Ю. Ішлінський (відповідальний редактор), М. М. Боголюбов, Б. В. Гнеденко, М. О. Лаврентьев, К. А. Бреус — відповідальний секретар редакції, яка містилась при інституті математики АН УРСР на вул. Чудновського, 3 (теперішня Терещенківська). Академік О. Ю. Ішлінський очолював редакційну колегію УМЖ у 1949 – 1955 рр. У наступні роки відповідальними редакторами журналу були акад. Б. В. Гнеденко (1956 – 1957 рр.), акад. М. М. Боголюбов (1958 – 1966 рр.). Академік Ю. О. Митропольський очолив редакційну колегію у 1967 р. Нині він є головним редактором „Українського математичного журналу”.

Випуски першого тому обсягом до 8 обліково-видавничих аркушів кожен виходили тиражем 1400 примірників. Більшість опублікованих в УМЖ робіт започаткували нові напрями наукових досліджень, що є актуальними і в наш час. На їх основі в Україні склалися авторитетні наукові колективи, що проводять дослідження на належному науковому рівні і отримали значні результати з теоретичних і прикладних проблем математики.

У зв'язку з інтенсифікацією математичних досліджень і зростанням значення Інституту математики АН УРСР як головного науково-дослідного закладу в Україні, періодичність журналу у 4 випуски щорічно (томи 1 – 15, 1949 – 1963 рр.) наприкінці п'ятдесятих років вже була недостатньою. Статистика підготовки молодих науковців лише в

Інституті математики АН УРСР у 1934 – 1970 рр. свідчить: якщо за перші 25 років діяльності Інституту (1934 – 1959 рр.) його аспіранти захистили 50 кандидатських дисертацій, то за роки наступного десятиліття — 130. Необхідно зауважити, що з 1963 року Інститут почав систематично проводити математичні школи, республіканські, всесоюзні та міжнародні конференції; з часом в Інституті склалися започатковані його вченими визнані на міжнародному рівні наукові школи з математичної фізики та нелінійної механіки, теорії диференціальних рівнянь, теорії ймовірностей, функціонального аналізу, теорії наближень, математичних проблем механіки та теоретичної фізики, комплексного аналізу та теорії потенціалу, топології та алгебри, теорії зображень та динамічних систем. Ці наукові колективи очолюють відомі вчені-математики, які сьогодні входять у редакційну колегію „Українського математичного журналу”.

У 70-х роках Інститут математики став одним з провідних наукових закладів Радянського Союзу. У ті ж роки у системі Академії наук виникли нові інститути з прикладних проблем математики і механіки, зміцніли математичні кафедри в університетських центрах України. Все це привело до зростання „навантаження” на УМЖ, пошуку та реалізації нових форм організації його редакційної колегії, видавничої бази Інституту в цілому. Тому, йдучи в руслі вимог часу, редколегія з 1964 р. перейшла на видання 6 номерів УМЖ щорічно, а з 1989 р. його періодичність збільшилась до 12 номерів на рік. З 1967 р. журнал перевидається у США англійською мовою.

В „Українському математичному журналі” друкуються результати оригінальних досліджень з основних напрямків сучасної математики українською, російською та англійською мовами. Вдивляючись пильно в п'ятдесят томів УМЖ, перегортаючи його сторінки, пам'ятаймо авторів праць, які публікувались у ньому, започаткувавши наукові школи і нові напрямки досліджень.

Історія УМЖ — це історія становлення та розвитку наукових математичних шкіл в Україні. Відзначаючи п'ятдесятиріччя „Українського математичного журналу”, наукова громадськість вшановує Математику — одне з стародавніх надбань людства, що, неперервно розвиваючись, озброює науку системою єдиних методів, збагачує фундаментальні та прикладні науки видатними досягненнями, сприяє поступальному розвитку науково-технічного прогресу.

Ю. О. Митропольський, В. В. Строк